

M. GORKIJ MŰVEI A MAGYARORSZÁGI SAJTÓBAN (1899—1919)
AZ EGYES MŰVEK KÖZLÉSTÖRTÉNETE
ÉS FORDÍTÁS-TEXTOLÓGIÁJA

FENYVESI ISTVÁN

A Tudományos Közlemények előző évi számában közreadtuk az író magyarországi fogadtatásának kutatása során fellelt műveinek bibliográfiáját (a korábban ismert 145 fordítással szemben 723 tétel).

Az alábbi kommentárokból egyrészt az eredeti szövegeknek az ott közölt szövegekben való kvantitatív tükröződését vizsgáljuk, másrészt a közléstörténet néhány mozzanatára mutatunk rá: A bibliográfia időrendben tárgyalta adatait itt az egyes művek szerint vesszük sorra.

A kommentárok szerkezete

Orosz cím (az eredeti szöveg lelőhelye).*

a. A közlés éve(i) és tételszáma(i)**. Kimutatjuk itt — éves bontás nélkül — a nemzetiségi munkásmozgalom (NMM) és az amerikai magyar munkásmozgalom (AMM) közléseit is, viszont a németnyelvű polgári sajtó közléseire csak akkor utalunk, ha az első magyar közlés ezzel függ össze: Itt szerepelnek a közléstörténeti tudnivalók is.

b. A szövegteljesség rovatában a hazai magyar fordításokban észlelt mennyiségi változásokat regisztráljuk, figyelembevéve a szovjet Gorkij-textológia eredményeit: Idézőjelben áll a tárgyalta fordítás (előző évi bibliográfiánkbeli) sorszáma, a kihagyásokat rövid tematikai utalással és az * lábjegyzetben jelölt kiadás megfelelő kötete lap és sorszáma(i) feltüntetésével jelöljük. A végleges szerzői szövegváltozathoz elhagyott, de az adott fordításban még szereplő részeket + jel után tüntetjük fel. Csak az első közléseket vizsgáljuk. A teljes szövegekre nem térünk ki.

c. Itt mutatjuk ki az általunk azonosított fordításokat. Az egyenlőségjel előtt az „anyafordítás” áll, utána pedig a belőle készített utánközlések.

d. A mű magyar címe vagy címváltozatai.

Афоризмы a. 1901: 36*, 1902: 37 49 57, 1907: 350 371, 1908: 382. Ennél jóval több kisebb kiragadott gondolatát közölték: mi csak bizonyos terjedelmen felül (6 sor vagy 2 aforizma) vettük fel. b—c. Sokról teljes pontossággal nem állapítható meg az eredeti szöveg. Az itt szereplők egyike sem azonos az *Афоризмы, Правила и изречения, Изречения и правила* stb. szerzői közlésekkel.

Беседа на пароходе с Максимом Горьким a. 1903: 143—6. Orosz lelőhelye: «На дне» М. Горького. Материалы и исследования. М.—Л. ВТО, 1940., стр.

* Általában a М. Горький: Соб. соч. в 30 тт. М ГИХЛ, 1949-1956 (ezt nem tüntetjük fel), ill. egyes, külön jelölt esetekben a Полное собр. соч Худ. произв. в 25 тт. М. „Наука” 1968—76 alapján (továbbiakban: ПСС), míg az egyikben sem szereplő szövegeket a Балухатый: Лит. работа М. Горького, М. 1936 tételszámaival jelöljük.

** A csillaggal ellátott szám a KOZOSCA-RADÓ: A szovjet népek irodalmának magyar bibliográfiája 1944-ig, Bp. Művelt Nép, 1956 (tovább: KR) c. adattárban is szereplő tételeket jelöli.

223—224. Lapjaink a Петербургская газета jún. 15-i számára hivatkozva közlik. Valószínűleg közvetett átvétel. c. Azonos fordítások. d. G. az Éjjeli menedékhelyről; G. az Éjjeli szállásról.

Болезнь a. 1901: 7, 1902 75 80 83, 1903: 121 131 133, 1908: 384, 1909: 399, 1910: 424*, 1911: 444, NMM: 559, 579 (német). b. „75” és „121”: kb. 25% húzás (a szereplők külső jellemzésében, a cselekmény egyes mozzanataiban), elhagyják a befejező 3 bekezdés szerzői konklúzióját is. c. 7=83, 121=131 133, 75=80. d. Bolek; Bolesz; Boleszlav; A levél; Teréz levelei.

Бурцеву (Бал—1145) a. 1917: 203. Az erfurti Tribüne aug. 15-i számából átveve. b. lényegesen rövidítve. d. Gorkij Burzev ellen.

Бывшие люди a. 1902: 42* 79 90, 1903: 104* 119 156 159—61, 1904: 174 179* 201, 1905: 214, 1919: 545a. b. „90”: rendkívüli mértékű (helyenként 70—80%-os) kihagyásokkal. „104”: kisebb rövidítésekkel. „119”: a 183—5. lapok epizódját közli „Титов, а танитов” címmel. c. 42-214, 90-174 179 201 545a, 104=156 159—61. d. A sötétség rabjai; Csavargók között; Elmúlt emberek; Elzüllöttek; Gorkij legújabb könyvéből; Hajléktalanok; Kikopott emberek; Régi emberek.

В сочельник a. 1905: 216* 221*. c. 216=221. d. Karácsony estéjén.

В степи a. 1903: 97*. d. A rétségben.

Варенка Олесова a. 1902: 39*, 1905: 230, 1912: 455*. b. „230”: a regény zárójelenete (562:24-től végig). d. Egy leány; Oleszova Varenika; Vak szerelem.

Васька Красный a. 1903: 115*. d. A vörös Vaska.

Весенние мелодии a. 1901: 20—3, 1902: 55, 1903: 117 120 134—6 169, 1905: 243 250* 276 278—9, 1906: 312, 1907: 364—8 370, 1908: 386, 1914: 488, NMM: 561 (német). „20”: feltehetőleg az előző napi BTb-számból (625). b. „55” és „134”: elhagyva az alkotmányra való utalás (323:40—324:—5) és a veréb vallomása (325: 1—24); mindkét szöveg Vm. dal-ában a 326: 5—11. összevonva. c. 11 fordítását ismerjük, ebből 5 terjedt el legjobban: 20=21 23 135 276 278—9, 55=370, 117=120 488, 134=136 365—6, 243=364. d. Tavaszi allegória, Tavaszi hangok; Madárnyelven.

Вниманию общества (Бал—2053) a. 1916: 499. Külföldi, feltehetőleg német forrás nyomán közölve, erre utal az eredetit közlő lap címének eltorzulása. B. A szöveg első fele van, a második rövid összefoglalásban. d. G. az orosz nyomorról.

«Вода и ее значение в природе и в жизни человека» a. 1095: 270*. b. Elhagyva a filozófiai bevezető. d. A víz és annak jelentősége a természetben és az emberi életben.

Воззвание к французским рабочим a. 1906: 330 330a. Feltehetőleg a L’Humanité alapján készültek. b. Tartalmi összefoglalás c. 330=330a. d. Az orosz forradalmi mozgalom; G. a francia munkásokhoz.

Враги a. 1907: 346. A KR-ban csak az ismertetés szerepel. b. A darab utolsó jelenete. d. Az „ellenségek”.

Всем русским гражданам и общественному мнению Европы (Бал—648) a. 1905: 249. Az író ellen benyújtott vádirat kapcsán közölt részlet. b. 10 sornyi összefoglalás. d. G. póre.

Вывод a. 1901: 9, 1902: 64* 68, 1904: 208, 1905: 262, 1910: 417, 1919: 550. „262” a szerző neve nélkül közölve. b. „9”: a ló leírása (5: 21—25) nélkül, a 6. oldalon is kis rövidítésekkel, 6: 38—39. fontos megállapítása hiányzik. „208”: szinte a cselekményvázra redukálva. c. 7. különböző fordítás (a „9” és a „262” azonos címe ellenére). d. A „kivonulás”; Az orosz népeletből; Kikocsizás; Meghurcolás; Orosz erkölcsrajz; Vezeklés.

Город Желтого Дьявола a. 1906: 321, 1919: 526* 534*. „321”: az első vázlat

átvétele a Sächs. Arb. Zeitung jún. 17—20-i számaiból. b. „321”: a Город Маммонъ részletei (VI. 433: 6—10, 15—22, 434: 11—20). „526” és „534”: a végleges változat. c. 526=534. d. A Mammon városa; A sárga ördög városa.

Двадцать шесть и одна a. 1901: 10* 29*, 1902: 41* 43* 88, 1903: 126 137 152, 1905: 215 219* 223* 226*. b. „88”: az egyetlen hiányos fordítás. Elhagyva: a pékek pinceélete, munkájuk leírása (279: 13—281: —29), Tánya külseje, a pékek viszonya hozzá (282: 5—19), nekik T. volt a legszebb (282: 28—283: —19), önmaguk jellemzése (283: 29—284: —7), a gazdák jellemzése (284: 22—35), a katona külseje (285: 13—18), a pékek a katonáról (280: 12—29), vitájuk vele, a szerző elmélkedése (287: 29—288: —30), stb. c. 6 fordítás, ebből 29=41, 215, 88=126 137 152, 219=223. d. Huszonhat és egy; Huszonhat — és egy; Huszonhat és — egy; Huszonhat legény meg egy leány; Fegyencek világoSSága.

Девочка a. 1906: 303, 1907: 356 357*, NMM: 567a 578 (német). c. 356=357. d. A kisleány; Az élet mélységeiből.

Девятое января a. 1907: 360. Eddigi ismereteink szerint a mű első idegen nyelvű fordítása. B. A mű középső részének (177—185. p.) fordítás kis rövidítésekkel. d. Véres vízkereszt.

Дед Архип и Лёнька a. 1905: 263 274. c. 263=274. d. Két halott.

Дело Николая Шмидта a. 1907: 345. A Times nyomán közölve. b. Részletes tartalmi kivonat. d. Gorkij levele.

Дети солнца a. A bibliográfiánkban — mint szövegében nem közölt — nem szerepel, ide felvételét három város színházában való bemutatása indokolja: 1906 Kolozsvár (Szász Ödön fordítása), 1907: Pozsony és Győr (Vidor Dezső fordítása). d. A nap gyermekei.

Детство a. 1918: 507 508* 510* 511* 513 514* 519* 520* 522 1919: 528 530* 532—3 545a—p 548—9 551. A TVI és az Előre közölte részek fordítója Miskolczi Henrik, a TVI munkatársa (levele Bresztovszky Ernőhöz, PTA Archivum). A regény teljes kiadása a könyvkereskedésekben már aug. 1. után jelenik meg. Az 545a—p. részleteket (az Elmúlt emberek-ből) a KR „1920?” jelzéssel adatolja. Valójában korszakunkhoz tartoznak: a TVI 1919. máj. 3-i száma 1. lapján e szám mellékleteként („megjelent”) jelöli. E melléklet tkp. a hasonló című 1904-es kiadás belső címlapjának felhasználásával készült, de új szedéssel. b. Lendvai István fordítása A. Stolz 1917. évi Ullstein-féle kiadása alapján készült. A Miskolczi-féle szövegek — a TVI és az Előre általános bulvárszínvonalának megfelelően — egy-egy részletet ragadnak ki, ezeket önkényes epizódösszevonások révén fogalmazzák meg: c. Valamennyi TVI és Előre közlés — 545a—p., ill. 548—9.

Дружки a. 1901: 14, 1902: 51 81*, 1903: 96 162*, 1904: 193*, 1905: 212 272*. b. „272”: elhagyja a szöveg kb. 2/3-át, csak a cselekményvázlat ismerteti. c. 14=51, 162=193 212. d. A cimborák; A kebelbarátok.

Еврейский вопрос (Бал—692) a. 1906: 311 313*. Utóbbi KR-ban „cikk” jelöléssel szerepel, az eredetivel nem azonosítva. „311”: New Yorki távirat, míg „313*” a pétervári Nasa zsidny alapján közölve. b. „311”: néhány kiragadott mondat. d. G. az orosz zsidókról; A zsidókérdés.

Емельян Пиляй a. 1901: 8, 1902: 45* 77 92, 1904: 181. Az első hazai Gorkij-közlés évében jelenik meg: 619 (BTbl). c. 45=92. d. Jemeljan Piljaj; Piláj Jemelján; Piljai Jemeljan.

Еще о черте a. 1903: 114* 140 153—4, 1904: 186* 202 207, 1905: 224, 1906: 314*, 1907: 374, 1908: 387, NMM: 569 (német) AMM: 599. b. „114”: csak a mű elejét nem tartalmazza (455—456: —20). „153” és „186”: elhagyják a két filozófiai bevezetést (455—460: —13) és az Ivan Iv. történetének bevezetőjét (460: 28—461:

—10), a „186” a történet feloldását is (az utolsó 5 sorban). „374”: éppen az ördög-históriát nem közli. c. 5 fordítás, ebből 186=202 207 224 314, 153=140 154, 374=387. d. Anya; A tökéletes ember; Az ördög mint sebész; Az ördög vándorlásai. Második vándorlás; Ördöghistória.

Жизнь ненужного человека a. 1910: 426. A fordítás történetéhez I. Aranyossy Pál 1909. dec. 15-i levelét Gorkijhoz (Переписка М. Горького с зарубежными литераторами, М. 1960). A művet a Népszava helyett A Polgár közölte. b. A szöveg az 1910-es francia kiadást követi. d. A kém.

Зазубрина a. 1902: 56 85*, 1904: 188, 1910: 425. b. Utóbbi elhagyja az expozíciót s csak a legfontosabb dialógusokra szorítkozik: a BTb ilyen rövidített szövegéből (643) készült. c. 85=188. d. A zöld kandúr; Sasubrina; Zazubrina.

Землетрясение в Калабрии и Сицилии (ПСС—XI) a. 1910: 415. A KR-ban csak az ismertetés szerepel. b. Két epizód: I. 258: 38—259: —39, II. 277: 7—278: —39 és 279: 19—282: —17. d. Az új Plinius, Maxim Gorki Messináról.

Злодеи a. 1903: 99*, 1905: 288—9. c. 99=288 289. d. Egy bűn története; Egy büntett.

И еще о черте a. 1906: 293 295*. Utóbbit — feltehetően a magyar címe alapján — KR az „ördögtrilógia” első tagjával azonosítja. b. „293”: elhagyva Ivan Iv. ruhátlaná válása. (451: 35—40). d. Az ördög; Még egyszer az ördög.

К пролетариям Италии! Orosz szövege ismeretlen, címét és adatait Sz. J. Brodzskaja közli (Горьковские чтения, 1959. стр. 761). a. 1905: 252. Az Avanti nyomán közölve. d. G. köszönete az olasz proletariátusnak.

К рабочим всех стран a. 1906: 296* 297 298*, NMM: 568 (szlovák). A Nsz a L'Humanité-vel egyidejűleg közli. b. „298”: bő részletek, „297”: néhány gondolat. c. 296=298. d. A munkássághoz; G. és Witte; Wittéről.

К русскому обществу (Бал—851a) a. 1911: 453. KR-ban az ismertetések között. d. Orosz írók tiltakozása a progrom ellen.

К честным людям a. 1906: 322—3. Orosz szövege ismeretlen. A Vorwärts aug. 12-i száma nyomán közölve. c. 322=323. d. G. az agitátor. Fölhívása az amerikaiakhoz; G. fölhívása Amerikához.

Кайн и Артем a. 1903: 98*, 1904: 200, 1906: 299. b. „98” és „200”: öt fejezetre osztva. c. 200=299. d. Kain és Artem.

Коновалов a. 1902: 73, 1903: 105* 116*. c. 105=116. d. Konovalov.

Легенда о Марко a. 1903: 125* 127, NMM 584 (szerb). c. 125=127. d. Marko halász.

Ма-аленькая a. 1909: 403, 1910: 420* 1918: 506*, 1919: 545 o. Utóbbi KR-ban 1920?-ra datálva (erről I. Детство a. pontjában). b. „506”: a szerző fontos gondolatait (88: 8—19, 32—33) hagyja el. c. 420=506 5450. d. A kicsike; Kedves kicsi angyal volt.

Макар Чудра a. 1901: 2* 17* 18* 27*. A névtelenül megjelent „27” Szabó Endre egyetlen Gorkij-fordítása. (Erről ő maga: Az Újság, 1904. márc. 20). c. 2=17 18. d. Csudra Makar.

Мальва a. 1901: 6* 25*, 1903: 129, 1904: 176*. c. 6=25 176. d. A tengerpart Jeánya; Malva.

Мать a. 1908: 385 388, 1912: 460*, 1913: 470*, NMM: 585 (román), AMM: 600 611. b. „385”: lásd Tétényi Mária és Zöldhelyi Zsuzsa FK 11(1965) 181—4. „388”: Pavel bírósági beszéde. „460” és „470”: a második szerzői szövegváltozat alapján. c. 385=460 470 600 611.

„Mob” a. 1907: 372. A BerlTblatt okt. 2-i száma nyomán közölve. b. Az eredetinek mintegy a harmadát — a legfontosabb epizódokat — közli. d. A mob.

Мой спутник a. 1902: 84. d. Útitársam.

Мудрец a. 1906: 316 318 320 328 332 343 339—41, 1907: 369, 1909: 396, 1911: 451* 452, *NMM*: 564 (szerb) 570 (német). c. Egy kivételével 3 fordítás utánközlései: 318=320 339—41, 328=332 334 369, 351=452. d. A bölcs.

На дне a. A legkorábbi közlés a *BpHl* cikkében: 123. Ugyancsak 1903-ban több részlet (139 142 147 155), valamint a teljes mű több fordítása is napvilágot lát (102* 103*). Még egy újabb teljes fordítás 1904-ben (173*) és egy részlet 1905-ben (239) jelenik meg. b. „139”, „147” és „239”: Szatyin ember-monológja. „123”: a 3. fv. és 3. jel., „124”: egy-egy részlet az 1. és a 2. fv-ből, valamint a 3. fv. vége. „155”: csaknem az egész 4. fv.

На базаре (Герой) a. Az író magyarra legtöbbet fordított műveinek egyike. 1903: 150—1, 166 167* 168, 170 171*, 1904: 182—4 187 197 203 209—10, 1905: 226, 233—4 237 246 248 254 287, 1906: 308—10 319, 335, 1907: 362, 1908: 390—2; 1909: 397—8, 401—2, 1911: 439* 440, 1912: 469, 1914: 486—7 489. c. 167=226 287 362, 150=152 182 390—2, a többi a 166 szövegét közli újra. d. A hős; A veterán; Migunov, a hős.

На плажах a. 1901: 3* 26. c. 3=26. d. A tutajon.

Не давайте денег русскому правительству! a. 1906: 304—5. A *BerlTblatt* alapján. b. „304”: csupán a legfontosabb mondanivaló. d. G. az orosz kölcsönök ellen; Ne adjatok pénzt az orosz kormánynak.

Несвоевременные мысли (Бал — 1115 — 36, 1185 — 1213) a. 1918: 508a 512 515—7 518a 525, 1919: 527 544, *AMM*: 618. A magyarországi közlések különböző német fordítások (517: Vorwärts 1918. júl. 28; 525: uo. okt. 13; 518a 527 544: Süddeutsche Monatshefte 1918. okt. Gorkij-száma stb.) nyomán készültek. Az „527” KR-ban azonosítás és a fordító nélkül szerepel. b. Az eredeti szövegek hozzáférhetetlensége folytán nem állapítható meg pontosan sem az, mely szövegek esetében kétségtelen G. szerzősége (a Szabó Endre fordította Forradalom és kultúra, a Süddeutsche Mh, ill. a Baluhatij alapján a nagy többséget illetően ez biztosra vehető), sem pedig a szövegteljesség. A Forradalom és kultúra alapján visszakeresve teljesen mondhatók: 515—6 525 544. A viszonylag nagy terjedelműn belül is fölöttébb hiányos az „527”, rendkívül summázó az „512” és egészen rövid részletet ad közre az „517”.

О беспокойной книге a. 1901: 13 19 24. b. „13”: hiányzik a kínairól szóló rész (419: 14—22). d. Egy izgató könyv; Egy nyugtalan könyvről.

О кавказских событиях a. 1905: 283—5 291. Tudomásunk szerint az első külföldi közlések. b. Az eredetinek kb. 2/3-a, a szöveg középső részének néhány gondolata nélkül. d. G. a forradalomról; G. a kaukázusi eseményekről; G. az orosz néphez; G. levele.

О писателе, который зазнался a. 1903: 118, *NMM*: 552—3 (német). b. „118”: a 2. folytatásban összekevert sorrendben (310: 23—311: —13, 309: 1—22, 311: 14—312: —35). Ez a közvetítő fordítás nyomán lehetséges, erről a *Собр. соч.* V: 479. is ír. d. Egy író, aki túlbecsüli magát.

О писателях-самоучках a. 1911: 454*. d. Orosz autodidakta írók.

О современности (Бал — 1054—56) a. 1916: 498. A párizsi *Journal de Peuple* nyomán. d. Az orosz zsidók.

О финляндии (Бал — 727) a. 1908: 381. KR-ban csupán „levélként”, azonosítás nélkül szerepel. A *Magyar Iparművészet*-ben Koronghy-Lippich Elek idézi egy részletét.

О цинизме a. 1913: 479, *NMM*: 580 (román), *AMM*: 608. b. Az 5—14. lapok

szövegét közli, kihagyva 6: 36—7: —34, 8: 27—14: —34. d. Szabadság, szépség sé a cinikusok.

О черте a. 1911: 5* 12 32 35 78, 1902: 54 59 62 82, 1903: 95* 113* 128, 1904: 195, 1905: 251, 1906: 338, *АММ*: 602. b. „82” és „95”: csak a legelső mondat hiányzik. „338”: hiányzik az expozíció és a filozófiai befejezés (447—448: 1—8 és 453: 39—végig). c. 6 fordítás, ebből 5=32 78, 35=54 59 62 82 128 195 251.

О чиже, который лгал и о дятле, любителе истины a. 1909: 406. b. Versekből elhagyva: 126: 3. v. 1—4. sor. 128: 9—20 vsor. d. Mese a hazug csizről és az igazmondó harkályról.

Обращение к Англии (Бал —707) a. 1907: 362a. Német és francia nyomok hiányában valószínűsíthető az elsőközlő *The Nation*-ból való átvétel. d. G. felhívása az angol néphez.

Обращение к народу и трудовой интеллигенции a. 1918: 521 523—4, 1919: 531 547, *NMM*: 594—7 (román, szlovák, német, szerb). A Magyarország stockholmi tudósítója a felhívásnak — függő beszédben és egyet nem értően — csupán a fő mondanivalóját foglalja össze, ez az első hiradás. A Svájcban tartózkodó Bresztovszky Ernő az elsőközlő *Izvesztija* szövegét orosz kapcsolatai révén szerzi meg. A Népszavának megküldött fordítása — tudomásunk szerint — a mű első külföldi közlése (franciául január 12-én, németül 1919 tavaszán olvasható). A Tanácsköztársaság idején — több nyelven és nagy példányszámban kiadva (PTA Archivum, 694. f. 5. d.) jelentős agitativ szerepet játszik. b. „523”: lényegében teljes, „524”: legfontosabb tételeit közli. „531”: néhány gondolat. c. 523=524. d. Gorkij bolsevik lett; Az emberiséghez; A művelt világhoz; Gorkij a művelt világhoz: Maxim Gorkij a művelt világhoz.

Один из королей республики a. 1906: 333*, 1917: 501, *NMM*: 574 (német). b. „333”: csak a 87:—9 ig. d. A milliárdos; Találkozásom egy amerikai királlyal.

Однажды осенью a. 1901: 4* 15, 1903: 148—9, 1904: 194a, 1905: 236 281. c. 4=15, 148=149, 236=281. d. Egykor ősszel; Egyszer ősszel; Viharos őszi éjszaka.

Озорник a. 1902: 67 67a, 1904: 191, 1905: 211, 1906: 329*. b. „67”: jórészt a cselekményvázra redukálva. „67a”: egy részlet: Gvozgyev kifakadása (106: 25—107: —9). c. 191=211. d. A sajtóhiba, A semmirekelő; A semmirevaló.

Ответ русских писателей английским писателям (Бал—1039) a. 1915: 490—1. b—c. Azonos szöveggel a befejező részt tartalmazzák. d. Az orosz írók az angol írókhoz.

Открытое письмо Баал-Махиовесу (Бал—2052) a. 1916: 497. Tudomásunk szerint a mű első külföldi közlése. b. Egy bekezdésnyi fő gondolat. d. Maxim Gorkij és a zsidókérdés.

Ошибка a. 1902: 55, 1903: 109*, 1904: 204, 1905: 238. b. „55”: fejezetekre osztva. c. 109=204 238. d. A tévedés.

Перед лицом жизни a. Az allegorikus mű 18 magyarnyelvű és a *NMM* 7 közlésében vált ismertté. 1902: 38, 1905: 258*, 1906: 315 317 337, 1907: 375* 376, 1908: 394—5, 1909: 409 413—4 416 418—9 421 427 431, *NMM*: 504—5 566a 575—6 (német), 560 (román) 571 (szerb). c. Az összes magyar közlés három fordítást terjeszt: 258=315 317, 337=427 431, míg az összes többi —375.

Песня о Буревестнике a. 1905: 227 245, 1906: 306, 1907: 377*, 1908: 380, *АММ*: 617. Az egyik legtovább fordított Gorkij-mű: a keretmesét is tartalmazó *Весение мелодии*-vel együtt összesen 32 közlését ismerjük. b. Egyedül a Peterdi Andor által versben fordított szövegben van (Eugen Leviné közvetítő fordítása nyomán: Vorwärts 1905. jan. 21, átvéve a *ВрТб*-ből: 633) elhagyva az 5. strófa a ping-

vinekről. c. Valamennyi fordítás különböző szövegű. d. A viharjós; A viharhadár; A viharok előhírnökének dala; Ének a viharhadárról.

Песня о слепых a. 1902: 71* 72, 1904: 175* 180*, 1905: 218* 222*, 1919: 543* 545b. c. 71=72, 218=222, 175=180 543 545b. d. A vakok dala; Vakok dala; Valamelyik nyári este.

Песня о Соколе a. 1901: 16, 1902: 50 60* 76*, 1903: 110* 124 130* 164, 1904: 198, 1905: 255 259 261, 1907: 347 358 373, NMM: 582 (román). Kiemelendő a Ligeti Károly omszki lapjában, a Forradalom-ban 1918-ban közölt 509. b. „60”: az I. rész előtt a keretmese 20 sorra rövidítve, a II. rész után kihagyva a 485: 24—26. sor. „373” és „509” csak magát a Dalt közlik, „261” pedig — paradox módon — éppen azt nem. c. 130=188 347, 16=110 164 358 373, 60=76. d. Dal a sólyomhadárról; Dal a sólyomról; Ének a sólyomról; Nadir-Ragim.

Письмо в редакцию a. 1916: 495. b. A legfontosabb 5 mondat. d. Gorkij az antiszemizmus ellen.

Письмо Венгерской Советской Республике a. 1919: 535—42, NMM: 592a (német) 593 (szerb). Orosz szövegét I. I. Szokolova közölte (Горьковские чтения, 1959. стр. 746). Keletkezésének történetére nézve I. a Magyar munkásmozgalom történetének válogatott dokumentumai, VI. A. kötet 75. KR-ban az 536 szerepelt, de csak az ismertetések között. b—c. Valamennyi szöveg teljes és azonos.

Письмо каторжанам ...ской центральной тюрьмы (Бал—835) a. 1911: 450 450a. A párizsi Будущее (L'Avenir) közli először, a Délmagyarország erre hivatkozik. d. Gorkij a bilincsről; Maxim Gorkij a bilincsről.

По поводу (Бал—652—4) a. 1906: 567. Magyarországon kizárólag a NMM keretében került közlésre (németül). d. Ein Artikel von Maxim Gorki.

По поводу кишиневского погрома a. 1903: 138. A Frankfurter Kleine Presse-ből átvéve. d. Tolsztoj és Gorkij a kisenevi vérengzésekről.

По поводу одной анкеты a. 1916: 493. Stockholmi lapok nyomán közölve. b. 3 mondatnyi részlet. d. G. az orosz zsidókról.

Погром a. 1904: 194* 199 205* 206, 1905: 217* 220* 290, 1908: 383, 1909: 404, 1918: 518*. c. 5 fordítás, ebből 199=290 383 404, 217=220. d. Mészárlás; Pogrom; Rombolás; Zsidómészárlás.

Прекрасная Франция a. 1916: 496. Német és francia fordításokból már korábban is ismerik, I. Ady reagálását: Nem jó emberek, BpN 1906. szept. 6. d. La belle France.

Проходимец a. 1901: 33, 1902: 91, 1903: 101*, 1905: 282, 1913: 457. c. Öt különböző fordítás. d. A csavargó; A zarándok; A „zarándok”.

Разрушение личности a. 1917: 502*. Német fordításban korábban is ismerik, pl. Migray József már 1912-ben (Gorkij művészeti hitvallása. Népszava, máj. 1.) átveszi néhány gondolatát. b. A 27—37. lapok néhány bekezdésének montázsja. d. Az egyéniség.

Речь в Sezession-klub'e (Бал—2038). a. 1906: 301—2. Berlieni lapokból átvéve. b. „301”: a „302”-nél lényegesen bővebb ismertetés. d. G. a művészetről; G. a nyomor művészetéről.

Речь на учредительном собрании Общества по изучению еврейской жизни a. 1916: 494. A Magyarország berni tudósítója a párizsi Наше слово nyomán készült kivonatot ismertet. b. 10 mondatnyi lényegkiemelés. d. Hírek Oroszországból. Zsidóbarát mozgalom.

Рождественские рассказы (ПСС—III) a. 1903: 172*, 1905: 280, 1908: 389, 1910: 423 428—30 432. KR-ban a 423 tévesen a Тюрма-val azonosítva. b. „172”: elhagyva 495: 20—24. „423”: csak a 495: 35. sorral kezdődik, tehát csupán az elbe-

szelés második felét tartalmazza. c. 172=280 389, 423=428—30 432. d. A karácsonyi rege; Rege; Téli rege; Víziók a börtönben.

Русские сказки a. 1917: 504. A ciklus XVI. meséjét a Világ tévesen a Новая жизнь októberi számára hivatkozva közli. d. Egy modern mese.

Русский царь a. 1906: 324 326 327*, 1915: 492, *AMM*: 615. b. „424”: 74. és 82. lapon elhagyva Németország, a 82. lapon pedig Franciaország és Amerika említése, a 81: 21—82: —14. sorokban az orosz belpolitikai problémák, valamint a 83. lapon a két utolsó bekezdés, a mű befejezése. „327”: itt is kihagyva Németország említése, valamint a 78. lapon az örmények legyilkolása, kihagyva 2,5 oldal (80: 33—83: —3. sorokig). c. 324=326, 492=615. d. Az orosz cár; Beszélgetés az orosz cárral; Látogatás az orosz cárnál.

Сказки об Италии A ciklus — 25 magyarnyelvű hazai, 5 NMM és 7 AMM fordításával — a nálunk közölt Gorkij-művek sorában az első helyek egyikét foglalja el.

I. 6 közlésben. 1911 a. 442, 1912: 456, 462, *NMM*: 577 590 (szlovák és német), *AMM*: 603. c. 442=462. d. Sztrájk; Nápoly.

II. 7 közlésben. a. 1911: 443, 1912: 457—9, 1913: 472, *NMM*: 587 (német), *AMM*: 604. c. 443=457—9 472. d. A pármai gyerekek.

III. 10 közlésben. a. 1911: 455—8, 1913: 472a, 1914: 484—5, 1916: 545*. *AMM*: 612—3. c. 445=446—8 472a 545, 484=485. d. Az ég ajándéka; Délvidéki város.

IV. 4 közlésben. a. 1912: 467—8, *NMM*: 581 589 (szerb és német). c. 467=468. d. A valóság meséi.

VIII. 3 közlésben. a. 1912: 461 463, *AMM*: 606. b. „461”: elhagyva a nő és a gyermekek, valamint a zöldelő fák leírása (32: 9—16. sor). c. 461=463. d. Lelki harcok.

XI. 1918: 505. a. KR-ban tévesen Az anya c. regény részleteként szerepel. d. Az anya.

XXIII. 4 közlésben. a. 1913: 471*, 1914: 480—1, *AMM*: 609. b. A „480”-ban a versbetétek prózában vannak fordítva. c. 480=481. d. A Senzamani család; Senzamani.

XXVI. 3. közlésben. a. 1914: 482—3, *AMM*: 610. b. Elhagyva Pepe általános jellemzése (155: 33—154: 1—20). c. 482=483. d. Pepe.

Сказка жизни (Общее развитие ребенка) (Бал—771a) a. 1910: 433, 1911: 438 449. Tudomásunk szerint a mű első külföldi közlései. c. 433=438 449. d. A gyermekekről a szülőknek; Gyermeknevelés.

Скупи ради a. 1899: 1*, 1905: 229* 256. b. „1”: több egymondatos kihagyás, közte az utolsó mondat is. c. 229=256. d. Unalom; Unalomból.

Собака a. 1906: 342, 1907: 349 351. c. 342=349. d. A kutya; Meghalt egy kutya.

Солдаты (Патруль). a. 1907: 358. b. Sok néhánymondatos kihagyással. d. Katonák.

Старуха Изергиль Az elbeszélés — a korszak egészén végigvonulva — 36 hazai magyarnyelvű, 4 NMM (3 német és 1 szlovák) és 1 AMM közlésben terjedt el. a. 1902: 53 63 69, 1903: 100 108* 122* 157 163*, 1904: 189—90, 1905: 228 232 240* 241—2 244 247 253 273 286, 1906: 307 325* 326*, 1907: 352 355, 1909: 400 405*, 1911: 434—7 441, 1913: 473 476—8, 1919: 454p, *NMM*: német (558 565 583), szerb (586), *AMM* (607). A 189 „Hakulitsu Márki” nevén, a 253 Gorkij neve nélkül, a 434—6 és 441 pedig mint „orosz ősrége” közölve. 108 nem a KR-ban jelölt Kemény Aladár fordította A pénz c. kötetben jelent meg, hanem A pénz. Elbeszélések az orosz népéletből, Вр—Bécs, Freund F. kiadása kötetben.

b—d. Az elbeszélés közléseit 3 változatban találtuk.

I. A teljes novellát közlik „Az öreg Isergil”, „A vén Izergil” és az „Izergil anyó-meséje” c. fordítások.

II. A Lara-legendát két címváltozatban („Lara”, „Sasfiók”) 14 ízben, „53”: a keretelbeszléshez kapcsolja rövid „átvezető” szöveggel (338: 25—41 és 339: 1—7. sorok). „163”: nem közli a keretelbeszlésre visszautaló részeket. Lara és a vének dialógusának elejét (341: 4—10), Lara nevét és ennek magyarázatát, végtelen szabadságát (342: 4—5, 10—11. sorok). „A sasfiók” c. szövegek — a „307” és „355” kivételével — a „163” utánkölzlései.

III. A Dankó-legendát 8 címváltozatban 18 hazai magyarnyelvű, 3 NMM (német) és 1 AMM közlésben ismerjük.

„A Dankó szíve”: nem közli a keretelbeszlésre visszautaló részeket, de a szöveg végén megtaláljuk a kékes szikrákról szóló mondatot, a befejező két bekezdés nélkül. 244=325 405 545 p.

„A lángoló szv”: ugyanazon kihagyások. 447=448.

„A szabadító”: teljes szöveg.

„A szív”: kihagyásokat lásd „A Dankó szíve”. 434=435—6 441.

„Dankó, a hős” ugyanazon kihagyások, 241=242.

„Dankó szíve”. Két különböző fordítás. „122”: jelentős „átvezető” szöveggel bővítve a keretelbeszlésből, közte a hőstett-motívummal (351: 30—353: —6) és a keretelbeszlésre visszautaló részekkel. Elhagyva viszont az utolsó bekezdésből az Izergilre utalás. „336”: csak a tkp. legenda, négy kisebb (egymondatnyi) rövidítéssel.

„Égő szív”: van a kékes szikrákról szóló rész, a két utolsó bekezdés nélkül. 247=286.

„Fényes szikrák”: tartalmazza a novella expozícióját a 338: 25. sorig, innen megy át a kékes szikrák első említéséhez; tartalmazza a Dankó-legendá expozícióját is. A Dankó-történetben viszont elnagyolva van a nép megpróbáltatásainak és Dankó lelki harcának rajza.

Сурруги Орловы a. 1904: 177*, 1906: 294, AMM: 598. c. 177=294. d. A pincelakás titka; Az Orlov házaspár.

Тираны a. 1907: 353—4. A Független Magyarország felkérésére írott cikk, történetét Lengyel Béla ismertette: FK 5 (1959) 216—7. Oroszul először a Gorkij-archívum XII. kötetében közölve. b. „354”: az első 4 és az utolsó bekezdés. c. 353=354. d. A zsarnokok; Tyrannusok.

Товарищ! a. 1906: 343, 1907: 344 348 379, NMM: 573 (német) és 591 (szerb). b. „343”: 162: 7—19. és 24—28. sorok, valamint a prostituált (165: 1—16) és a konflis (165: 21—35) leírása elhagyva. c. 343=344 348 379. d. „Eltárs!”

Товарищи a. 1902: 44* 93 94*, AMM: 605. v. „93”: elhagyva a sztaroszta és a szotnyik párbeszéde (179: 22—180: —5), Jefimka külseje és az út leírása (80: 18—36), a 181—4. lapokon a párbeszéd a minimálisra rövidítve, Jefim szavai leegyszerűsítve (187: 28—41), kihagyva a 188: 9—33. párbeszéd, az őt szavai (187: 28—41) és a tájleírás (180: 28—34), a Vityáról szóló elbeszlés és a dialógus egy része (187: 28—188: —43). c. 44=93. d. A fogoly; A pajtások.

Трое a. 1902: 48* 61, 1903: 132, 1905: 235* 266* 268* 269*. b. „48”: a mű Жизнь-beli közlése szerinti felosztását és szövegét követi, pl. + a 3., 16. és 30. stb. folytatásokban. A „235”, „266” és „268” és „269” Pavel Gracov versei, azonban nem M. Korniss Aranka, hanem ténylegesen Isaák Márta fordításai a „132”-ből. c. 235=269. d. Három gyermek; Holdsugár; Pihenni végre hol fogok? Sorsharag.

Тронуло a. 1904: 185. Elhagyva: a kereskedő megveszi az arisztokratákat (254: 28—30), aki bennünket, nemeseket felvált (255: 17), a kereskedő helye a mai életben (uo. 24—34). d. Megbántották.

Тюрьма a. 1905: 257* 275* 277*, 1919: 546, *NMM*: 562 566 (német). b. „275” és „546”: a műnek csak a IV. és V. fejezete. c. 257=275 546. d. A börtönben; Fog-ságban.

Фома Гордеев a. 1901: 28*, 1902: 46* 47 70, 1905: 292, 1913: 474. „47”: a KR-ban nem szereplő kiadás. Impresszumán: „Bp. Vass József kiadása, Erzsébet krt 38”. A hátlapon: „A kiadói jog Vass József tulajdona. Minerva nyomda, Bp.” 144 lapból áll. Ugyanazt a szöveget tartalmazza, mint a „46”; ill. a „70”. Valószínűleg ez utóbbi példányszáma egy részének Vass által való forgalomba hozásáról van szó. Az OSzK-ban „P. O. rel. 200 $\frac{2}{3}$ ” jelzettel található. „28”: Goda Géza fordítása, erről lásd Goda Gábor előszavában Goda Géza Római nagypéntek c. kötetéhez. b. „28” és „474”: azonos korábbi szerzői szövegváltozatot közlik (jellemzői: + 11. lapra a kiugrott diakónus jelenete, 201. lapra Foma kocsmai vitája, 233. lapra beszélgetése a prédikátorral, 241. lapra találkozása a koldússal stb.), de a „28” néhány „saját” kihagyásával (pl. Foma találkozása Scsurovval), ill. „pluszközléssel” (257. lapra: Majakin kérleli Fomát, menjen el a hajószentelésre stb.). „46”: sok, kifejezetten kommersziális rövidítés. Fontosabbak: Foma élete Majakinéknál (22—25. p.), a folyó leírása (30), Ignat az emberekről (36—7), a vízbefult meglelése (38—40), Foma és Anfisza beszélgetése (45—9), a gyermekcsínyek leírása (50—6), a halotti tor (89—93), Foma beszélgetései: Ljubával (99—109), Medinszkajával (121—4), Scsurovval (129—34), Uhtyiscsevvel (146—50), Szasával és az elsüllyedt uszály kiemelése (168—82), Jezsovval (201—23), Foma víziói, töprengései (191—5), Majakin és Foma beszédeinek legfontosabb részei (261—3), Majakin búcsúszavai (277). + a XII. fejezet prédikátor-jelenete (233. lapra). „292”: a klerikális lap tudatosan kihagyja 1. az egyházi szexuál-erkölccsel ellenkező részeket, pl. Ignat Gorgyejev egész előtörténetét (9—25. lapok), Foma és Pelageja viszonyát (57—67), a Medinszkajara vonatkozó egyes részeket (98: 7—22, 114: 4—23, 115: 23— 116: —28), a hajószentelésen Foma néhány replikáját, 2. az egyházra vonatkozó részeket (pl. 88: 9—33, 97, 106: 10— 109: —26, 258: 32— 259: —30 stb.), 3. néhány egyéb részletet (az élet rendjéről, 165: 6— 166: —23; a halotti tor leírása, 91—92 stb.). c. 46=47 70. d. Gordjejev Foma, Gorgyejev Foma, Szegény emberek.

Хан и его сын a. 1901: 11,— 1902: 111* 158 165, 1904: 192, 1906: 300, 331, 1907: 363. b. „331” és „363”: nem tartalmazzák az 1—3. bekezdést. c. 11=111 192, 158=165. d. A kán és fia; A khán és a fia; A khán és fia; A khán meg a fia; Krími mese.

Часы a. 1905: 264* 267*, 1917: 500, *NMM*: 563 572 (német) 588 (román). b. „500”: a tik-tak mozzanat elhagyva. Egyik fordítás sem követi a római számokkal részekre osztást. c. 267=500. d. Az órák; Órák.

Челкаш a. 1902: 40*, 1903: 106* 107 112* 141*, 1904: 178*, 1905: 213*, 1908: 393, *AMM*: 601. A „107” — KR-val ellentétben — nem A pénz Faragó Andor fordította Bp. 1903, M. Ker. Hl. kiadásában, hanem A pénz. Elbeszélések az orosz népéletből, Freund F. kiadás, Bp—Bécs c. kötetben. c. 40=113, 106=107 141 178 393, 112=601. d. A pénz; Cselkas; Tselkas.

Человек a. 1907: 378, *AMM*: 614 616. Hangsúlyozandó a *NMM* (német) korai, 1904-es közlése: 560a. b. „378”: a mű I. része, kihagyásokkal (363: 27—28, 37— 364: —4, 7—23). d. Az ember.

Чехов А. П. a. 1905: 271. b. Válogatás az addig megírt és közölt részből a 417—21. lapokról, kihagyva: 418: 32— 419: —12. és a 419: 32—39. sorok. d. Költő a néptanítókról.

Читатель a. 1902: 58 74*, 1905: 231* 260*. c. 58=74, 231=260. d. Az olvasó; Egy különös olvasó.

Ярмарка в Голтве a. 1901: 30—1 34, 1902: 52 66 86—7 89, 1904: 196, 1905: 265, 1907: 361, 1909: 407—8 410, 1910: 411—2 422, 1912: 464—6. b. Csak a lóvásár-epizódot tartalmazza a „66” (elhagyva a város és a táj leírását, 89: 1—2. bekezdés), a „87” (elhagyva ugyanazt, valamint az ukrán—zsidó—cigány beszédtempó összevetését és a cigányok leírását, 90: 1—14), valamint a „30” és a „464” (ugyanazon kihagyásokkal, kivéve a cigányok leírását). Az elbeszélés mindhárom epizódját tartalmazza a „265” és a „361” (előbbinél csupán az ukrán—zsidó—cigány beszédtempó összevetése hiányzik). c. 30=31 34 52, 66=68 196, 87=89 407—8 410—2, 265=361, 464=465—6. d. A goltvai vásár; A vásáron; Cigányok a vásáron; Cserecsala; Képek az orosz népeletről; Lóvásár; Lóvásáron.

Gorkijnak tulajdonított művek. Az író rendkívüli népszerűségét mutatja az a tény is, hogy neve alatt csaknem félszáz, megállapíthatóan más íróktól származó vagy megállapíthatatlan szerzőségű írást közöltek.

I. Az ismert esszer publicista, G. A. Gersunyi *Разрушенный мол* meséje e kategóriának csaknem a felét teszi ki. Gorkij-műként 1901-től kezdve találkozunk vele, a legtöbbször 1905-ben. (Később már Gersunyi-műként találjuk: Nsz 1914. nov. 20, Előre (NY) 1914. dec. 29, Nsz naptár 1915). Címváltozatok és azonos szövegek: A feldöntött sziklavár 669, A ledöntött kőgát 656, A szétrombolt gát 654*, A szikla és a tenger 652, A tenger regéje 645, Az elszakadt gát 644=646, Der zerstörte Well 684, Gátszakadás 647*=668 és AMM 685, Gáttörés 649, 650=651 657 663 670, 653=655. Ledöntött gát 658—9.

II. Csehov *Маска* c. elbeszélését 1905-ben Egy göromba úr (660=661—2 664, 667), 1910-ben pedig Egy göromba ember címen közlik Gorkij-műként (672=673).

III. Csehov *Житейская мелочь* c. elbeszélése 1919-ben A becsületszó címmel az Elmúlt emberek c. válogatásban (683b) jelent meg.

IV. A. *Ланточка*, az új forradalmi élet jellemző mozzanatát felvillantó írás — az író fia, Makszim Peskov műve — némileg rövidítve három fordításban is megjelenik 1918—19-ben (682 682a 683), ez utóbbi közvetítésével AMM 686 is.

V. Sz. Volszkij *Лорд Кутченер* c. Letopisz-beli cikkét a Népszava 1916-ban Gorkijéként közli (679).

VI. Az azonosíthatatlan szerzőségű írások két csoportra oszthatók. Egyrésztük szépirodalmi mű, mint (a cím alapján azonosnak tűnő, ám két különböző művet rejtő) *A koldus szíve* (671) és a Детство epizódok sorában közölt *A haldokló koldus* (681* és 683a). Témájában közel áll ezekhez az *Egy csavargó naplójából* (648*). Az írótól teljesen idegen, jellegzetesen dekadens hangulatú írás *A rózsza* (683b) az 1919-es Elmúlt emberek c. kötetben. A második csoportba az 1905-ös forradalmi időszakában, ill. az első világháború idején — zömmel külpolitikai kérdésekben tett — állítólagos nyilatkozatait és cikkeit soroljuk: a háború folytatása mellett (665—6), a békekötés mellett (675—7), „beszéde, melyért letartóztatták az oroszok” (678), Oroszország jövőjéről (680).

**DIE WERKE M. GORKI'S IN DER PRESSE UNGARNS (1899—1919)
PUBLIKATIONSGESCHICHTE UND ÜBERSETZUNGSTEXTOLOGIEDER
EINZELNEN WERKE**

ISTVÁN FENYVESI

Die im Titel angedeuteten Probleme der in unserer vergangenen Nummer erschienenen Bibliographie der des Schriftstellers werden in der nachstehenden Aufschlüsselung erörtert.

Originaltitel, gewöhnlich aufgrund der Herausgabe der „Gesammelten Werke in 30 Bänden, 1949—1956“.—

a) Jahr und Postennummer der Veröffentlichung. Mit Stern versehen sind die Daten der Kozocsa-Radó-Bibliographie angeführt. Hier sind auch einige publikationshistorische Daten vermerkt.

b) Quantitative Indizies der Übersetzungstexte. In Anführungszeichen die Ordnungsnummer der Übersetzung; die Auslassungen sind in der Relation der obigen Herausgabe „Seite: Reihe Nr.“ angegeben; das Zeichen + bedeutet die in der gegebenen Übersetzung noch vorkommenden Anteile der früheren Textvarianten. Auf die Gesamtexte wird nicht eingegangen.

c) Die unsererseits identifizierten Übersetzungen.

d) Titel (Titelvarianten) der ungarischen Übersetzung.

**ПРОИЗВЕДЕНИЯ М. ГОРЬКОГО В ВЕНГЕРСКОЙ ПЕЧАТИ
(1899—1919 ГГ.)
ИСТОРИЯ ПУБЛИКАЦИИ ОТДЕЛЬНЫХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ М. ГОРЬКОГО
И ТЕКСТОЛОГИЯ КХ ПЕРЕВОДА**

В настоящей работе проблемы, указанные в заголовке библиографии произведений писателя, напечатанной в предыдущем номере научных записок «Tudományos közlemények», обслуживаются нами в следующей последовательности.

Название произведения-оригинала по «Собранию сочинений в 30-и томах», изд. 1949—56 гг.:

a) Год издания и порядковый номер. Звёздочкой обозначены данные, взятые из библиографии Козоча-Радо. Здесь также приводятся некоторые данные об истории опубликования произведений.

b) Квантитативные показатели текстов перевода. В кавычках приводится порядковый номер перевода, указываются страницы и строчки, где имеются пропуски, знаком + обозначаются элементы прежних переводов текста, сохранившихся и в данном переводе. На цельных текстах мы не останавливаемся.

в) Отождествлённые нами переводы.

г) Заглавие произведения в переводе (или варианты заглавия).